

Erling Sivertsen

Vi, VG og kameramobilen

En diskusjon av MMS-fotografier fra VG

HØGSKULEN I VOLDA

**MØREFORSKING
VOLDA**

2005

Forfattar	Erling Sivertsen
Ansvarleg utgjevar	Høgskulen i Volda
ISSN	0805-8075
Sats	Erling Sivertsen
Distribusjon	http://www.hivolda.no/fou

Notatserien er for ulike slag publikasjonar av mindre omfang, t.d. forprosjektnotat, foredrag, artikkelutkast o.a. Eit hovudføremål med serien er å stimulere til publisering og fagleg debatt i miljøet. Spreiinga går i hovudsak til fagmiljøet i Volda, til eksterne fagmiljø og personar som forfattar(ar) ønskjer kommentarar frå. Kvar forfattar er ansvarleg for sitt arbeid.

Mobilen er blitt et kamera. Med det er kameraet blitt mobilt. Å kunne snakke, peke og skyte med en parat kameramobil er ikke lenger en nyhet. Folk har den lett tilgjengelig i lomma. I 2004 ble det solgt langt flere kameramobiler enn digitale fotoapparater her til lands og ellers i verden. Det er snart flere med en kameramobil enn det finst avislesere. Med disse blir det fotografert seint og tidlig; mange hverdagssituasjoner blir verdt et fotografi. Når folk bryr seg mer om innholdet enn den tekniske kvaliteten, er fotografiene gode nok for folk flest. Noen ender opp som en del av et nyhetsoppslag nettopp på grunn av innholdet.

En del av nyhetsbildet

Stadig flere er blitt bedre kjent med kameramobilen. De har begynt å fotografere folk, kjæledyr, steder og ting, og deler fotografiene med familie og venner ved å sende multimediameldinger (MMS). Med MMS-meldinger er det også skapt et rom for å kunne sende grafikk, animasjon, audioklipp, videoklipp hver for seg eller sammen, til andre fra mobiltelefonen. De fleste sender MMS med et fotografi, fordi de kan sendes umiddelbart etter at de er fotografert. Mens færre utnytter de andre mulighetene MMS-meldingene inviterer til. Det tar mer tid og er noe vanskeligere å få til. Kameramobilfotografering er en ungdomsaktivitet, og for mange ungdommer blir denne formen for fotografering den måten de lærer å fotografere på.

For mange blir fotograferingen nå en hverdagslig opplevelse. Fotografiene folk tar med den lett tilgjengelige kameramobilen, blir nå en del av nyhetsbildet. Den har nemlig resultert i fotografier og nyhetsoppslag om hendelser de før ikke fikk ta del i. VG har gått i bresjen for en mer utbredt bruk av MMS-fotografier og vist at kameramobilen er noe mer enn det leketøy Telenor og Netcom har framstilt den som.

MMS-fotografiets røtter

Inntil slutten av 1800-tallet var fotografering en aktivitet forbeholdt de profesjonelle. Fotografering ble nå tilgjengelig for massene, og det i en slik grad at det

engelske bladet Punch fant grunn til å advare mot amatørernes fotografering. Denne fotograferingen ble mulig fordi det ble introdusert stadig billigere kamera, og de ble stadig lettere å betjene utover på 1900-tallet. Gradvis ble domenet for fotografering utvidet fra oppstilte og stive portretter til også å omfatte ulike sosiale hendelser og riter som turer i det fri, fødselsdager, bryllup og ferier (Hirsch 1981, Holland 2000). Det ble etablert en rekke andre riter i nær tilknytning til det å fotografere. Et gikk ut på å oppbevare fotografiene i album, et annet at de ble satt i rammer, et tredje at de ble vist fram for venner og familie, slik at de skulle kunne ta del i de lykkelige sidene ved fortida.

Fotografiapparatene utviklet seg parallelt med disse aktivitetene. Billigere og enklere utstyr ble utviklet, det var lett å lade kameraene med stadig billigere film, og det ble mulig å bruke disse både innendørs og utendørs. Fotografiene kunne framkalles på papir i dertil egnete fotoforretninger. Alle disse forholdene skapte det fotografiske system som ble reproduisert av en spesiell forståelse av fotografiet. I løpet av 1900-tallet ble fotografiet etablert som en bestemt måte å ta vare på minner på. Alt ble over tid lagt til rette for en bestemt type fotografier, og målet var at disse skulle bli så nøyaktige som mulig. Langt på veg var det lagt til rette for et teknologisk system som sørget for at folk fikk tilfredsstilt sitt store behov for og glede av snapshots.

Da det digitale fotografiet dukket opp på arenaen omkring 1980, skulle det få store konsekvenser for forståelsen av fotografiet og det fotografiske system som var blitt bygd opp. Sony Mavica brukte nemlig ikke film. I stedet fanget dette kameraet motivet elektronisk med en sensor snarere enn som en kjemisk påvirkning av filmen. I starten tok ikke det fotografiske system dette særlig alvorlig, men utover på 1990-tallet gikk det for alvor et lys opp for det etablerte og velutviklede fotografiske system at stadig færre kjøpte vanlige kamera og filmer, framkalte kopier av fotografier og kjøpte nye fotoalbum. Det tvang seg fram en institusjonell endring der fotografier ble til digitale bilder med de konsekvenser det fikk. Dette er en endring som fremdeles pågår internasjonalt (Munir 2005) og i

Norge. Kameramobilen og MMS-fotografiet er så absolutt en del av denne endringen.

MMS-fotografiet kan forankres i flere tidligere fotografiske sjangere. Tre skal trekkes fram her: Instamatic-fotografiet eller det som også er blitt kalt snapshot-fotografiet, lomografiet og postkortfotografiet.

Det er for det første forankret i instamatic-fotografiet, som fikk en stor utbredelse verden over på 60-tallet. Det ble på denne tiden helt vanlig for en familie i selskap eller på tur som turister, å ha med et slikt Kodak instamatic-apparat. Selvsagt fantes det etter hvert en rekke konkurrerende varianter. De ble flittig brukt for å dokumentere ting, dyr, personer og opplevelser. Disse kunne deles med andre når fotografiene var framkalt. Snapshotfotografiet eller knipsefotografiet som bredte seg i kjølvannet av instamatic-kameraet, ble til en knipsekultur som fortsatt preger de fleste samfunn.

Med disse kameraene oppstod det en såkalt Kodak-kultur i USA og verden ellers. I Frankrike foranlediget dette Bourdieus, Boltanskis & Chamboredons [1965] (1990) undersøkelse av fotografiets sosiale bruk. Undersøkelsen påviste klasseforskjeller. Fotografiene til den øvre middelklasse hadde fokus på det estetiske og kunstneriske, og skilte seg klart fra den lavere middelklasse med fokus på tekniske aspekter. Folk velger sine objekter for fotografering ut fra kulturelle skjema. I et seinere arbeid som fulgte opp fotografiundersøkelsen, innførte Bourdieu (1995) skillet mellom ren og barbarisk smak. Så kom digitalkameraene, og den ene harddisken etter den andre er blitt fylt med fotografier fra folk i de tusen hjem. Det kostet så å si ingenting å ta et fotografi. Mye fotorelatert angst forsvant. Nå er tiden inne for mobilfoto. Forbruket av fotografier bare øker. Det er grunn til å anta at klasseforskjellene Bourdieu identifiserte, gjør seg gjeldende med hensyn til fotografier tatt med digitalkameraer og kameramobiler. Og at den utbredte kameramobilen tilfredsstillter den barbariske smak snarere enn en ren smak.

Richard Chalfen (1987) hevdet i sin studie av Kodak-kulturen at dette fotografiet ikke først og fremst ga dokumentarisk informasjon om hvordan verden så ut, eller er et magisk speil som viser hvordan fortiden så ut, snarere definerte han det slik: *It is more the case that snapshooters and family album makers selectively expose parts of their world to their cameras; or said differently, snapshooters selectively use their cameras at specific times, in specific places, during specific events and for specific reasons* (Chalfen 1987:98). Langt på veg er *snaphots collections* manifest a pride-filled movement toward adult life, og utgjør en versjon av virkeligheten. Chalfen hevder at disse fotografiene utgjør en del av et symbolsk miljø eller omgivelser. Det symbolske miljøet er et støttesystem som utfyller de fysiske, biologiske og sosiale støttesystemene. Snapshotfotografiene som blir tatt med kameramobiler, kan være private, men blir i langt større grad enn tidligere tiders snapshots delt med andre i nye situasjoner, sammenhenger og riter. Det blir gjerne knipset et fotografi med kameramobilen, og sendt til venner for å kunne fortelle at man har vært der og der. På Island ble det en sport blant mange å kjøre til et hus der en kvinne var blitt myrdet sommeren 2004 og så be en kamerat eller ei venninne om å knipse et snapshot med kameramobilen. Det er dristigere å sende et fotografi i noen *situasjoner* enn å beskrive den samme med tekst.

For det andre er det langt på veg forankret i det såkalte lomografiet som oppstod med utgangspunkt i det masseproduserte sovjetiske kameraet LOMO - Lomo Kompakt Automat med en lyssterk linse. Dette åpnet for det umiddelbare og lite planlagte fotografi som ble brukt til å dokumentere urbane omgivelser verden over. Lomo står for *Leningradskoye Optiko-Mekhanicheskoye Obedinyeniye*. Det billige kameraet ble opprinnelig produsert i Sovjet fra 1970-årene og bruker professor Radionovs spesielle lyssterke linse som bygger på optikken i militære nattkikkerten. Det har fått sine tilhengere som setter pris på estetikken det har gitt opphav til. De knipser lekelystent og slentrende fra hoften og peker på alt mulig interessant uten å bekymre seg for lys, fokus eller komposisjon. Derfor blir gjerne lomografier spontane, uklare, skakke, tilfeldig lyssatte og har en lav kvalitet, men

noen kan ha en stil med personlighet¹. Langt på veg er målet å knipse fotografier av hverdagslige hendelser og på det viset dokumentere disse på samme vis som det ultimate reality- programmet. Sånn er det med fotografiene fra kameramobilen også. Begge bidrar på sitt vis til en knipsekultur. At den hverdagslige fotograferingen gjør seg gjeldende på kunstutstillinger, og at noen knipser seg til for eksempel Høstutstillingen 2004, er ikke så oppsiktsvekkende som TV2 vil ha det til. For dette har nok juryen vurdert som ”litt lomo”...

Det er for det tredje forankret i postkortfotografiet. For hundre år siden sendte folk postkort i store mengder til hverandre. Da hadde postkortet en gullalder. Det besto av et bilde og en tekst, gjerne av privat karakter. Postkortet kom raskt fram til mottakeren etter datidens målestokk, for det var opptil sju postombæringer pr dag i byer som Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim. Folk kunne sende et eller flere postkort til de nærmeste og få et eller flere svar samme dag. De kunne gjøre avtaler og få dem bekreftet. Med turismen ble postkortet brukt til å dokumentere hvor man befant seg i landet, Norden eller i resten av verden. Nå er postkortet under press, dokumentasjon av reiser og opplevelser blir i stadig større grad delt med andre på en ny måte når man sender en MMS til venner og bekjente. Postkortet har i hundre år fungert som dagens SMS og MMS. I 2005 blir slike meldinger sendt i store mengder hver dag med mobiltelefoner, og de når mottakeren svært raskt. Det blir gjort avtaler og avtaler blir endret. Folk med mobiltelefon er blitt mobile postkontorer. Dermed har MMS-fotografiet bidratt til å revitalisere og fornye postkortet.

Dette bringer meg over i det spesielle ved MMS-fotografiet. Det er knyttet til hvordan det blir vist fram, delt med andre og oppbevart. Ingen tidligere former for fotografier har like raskt kunnet bli vist fram og delt med andre. Dette skyldes MMS-fotografiets kopling til mobilteknologien.

---

¹ http://120seconds.com/features/021025_lomo/website/lomography.swf Denne flashen demonstrerer og kommenterer hva lomografiet handler om, og at lomografer har sin stil og temperament. (Sist besøkt 1.10.2004).

Mer enn et leketøy

Netcom markedsførte i 2004 kameramobilen først og fremst som et leketøy i reklamefilmer. Men kameramobilene er i ferd med å påvirke den visuelle kulturen på en gjennomgripende måte. Den preger de private og de offentlige sidene til denne. Det går mange hus forbi. Selv om mange fortsatt ser på den som et *leketøy*, er den noe mer enn det. Kameramobilen vil få langt større effekt enn småkameraene fikk da de kom på 1960-tallet. De skapte en *knipsekultur* som nå blir forsterket av kameramobilen, og den kan ta nye, uante retninger. Kameramobilen understreker at fotografi og bilder er den mest vanlige måten å spre informasjon på, til å gjøre inntrykk med, til å øve innflytelse på andre med, til å påvirke med, til å uttrykke seg med og til ren og skjær selvpresentasjon.

Illustrasjon 1 En av de mange moderne kameramobilene til salgs i 2005. Den er utstyrt med et relativt godt kamera som gir muligheter til å ta fotografier og video.

Det som gjør kameramobilen så spesiell og som skaper mulighetsrom med konsekvenser, er imidlertid ikke at man kan fotografere med den. For den leverer ikke annerledes fotografier enn de instamatic-kameraet leverte, og de

forbedringene av dette som kom på veien mot det 90-årenes digitalkamera kunne levere. Det er blitt rettet for mye oppmerksomhet mot tekniske sider ved fotografiene, og for lite oppmerksomhet er blitt rettet mot hvordan fotografiene blir *brukt* og om *innholdet*. Det skyldes at det er teknologi-entusiastenes fagblad, nettsteder og aviser som ukritisk har definert dagsorden for hva vi skal være opptatt av. Denne er først og fremst teknisk opp og i mente. Fotografiene blir først og fremst spesielle i kombinasjon med mobilteknologi, at de skiller seg fra andre fotografier, og dermed brukes på nye måter. Hvordan fotografiene brukes, har vært uklart. Nå begynner vi å se et klarere og klarere bilde av hva som er i ferd med å skje, og hvilken betydning dette kan få.

MMS-fotografier

Fotografiene kameramobilen leverer, er blitt kalt for MMS-fotografier eller MMS-bilder i mangel på bedre uttrykk. Dette er gjort for finne et uttrykk som skiller disse fra andre fotografier, først og fremst digitale fotografier. At fotografiene fra kamaramobilen raskt kan formidles og deles med noen ganske få på den ene siden, og med mange andre på den andre siden, gjør den unik. Derfor har uttrykket MMS-fotografi allerede fått fotfeste. Denne kommunikative handlingen med slike fotografier er verdt oppmerksomhet. For å kunne fotografere hvem som helst, når som helst og hvor som helst, blir bedre besørget av kameramobilen og teknologien samlet i den, enn tidligere tilgjengelig teknologi. Alt-i-ett mobilen er skapt for forbrukermarkedet, og det gjør den forskjellig fra det fotograferings- og opptaks-utstyret folk ellers omgir seg med som forbrukere. Den er så enkel at å fotografere blir som en lek. Kanskje for lett, kan det hevdes. Det koster å forenkle og senke terskelen for fotografering.

Kameramobilfotografens muligheter

Det er viktig å minne om at fotografen påvirker alle fotografiene han tar. Påvirkingsmulighetene til kameramobilfotografen er imidlertid mer begrenset enn for andre fotografer med mer avanserte kamera. Like fullt påvirker han fotografiet *før fotograferingen*: Fortsatt velger fotografen et motiv fra en uoverskuelig verden av motiv som han retter sitt kamera mot. Dette valget kan være personlig bestemt og bestemt av den institusjon han er knyttet til. Det er ikke frie valg, men valg bestemt av den kontekst fotografiet skal brukes i. Ofte iscenesetter fotografen sitt motiv. Og han forsøker å forandre på virkeligheten for å få til et overbevisende fotografi. Det gjør kameramobilfotografen i mindre grad, han røper knapt at han vil fotografere. Hvis motivet er i bevegelse, får han problemer han ikke kan håndtere. Kameramobilfotografen påvirker også fotografiet *under fotograferingen*: Fotografen velger synsvinkel, beskjæring av fotografiet i søkeren, og i plasseringen i forhold til motivet. Vanlige valg av objektiv, tid og blender betyr mye for resultatet for enhver fotograf, men ikke for kamaremobilfotografen. Fotografen kan gjøre mye mer, for eksempel dobbelteksponere og fotografere med lang

eksponeringstid, noe som er utelukket for dagens kameramobiler. Alle disse tekniske beslutningene en fotograf må ta høyde for er påvirkninger av fotografiet som skjer umiddelbart under fotograferingen. Disse er kameramobilfotografen avlastet fra å ta. I stedet er de innebygget i de enkle kameraene dagens mobiltelefoner er utrustet med. Og han gjør det *etter fotograferingen*: Fotografiet kan påvirkes på en uskyldig måte etter at det er tatt ved at fotografen under kopieringen kan gjøre deler av bildet litt mørkere eller lysere, framkalle med eller uten farger. I dag er kameramobilfotografer flest avgrenset fra å påvirke fotografiet etter det er tatt. De må leve med fotografiet eller slette det. Om ikke kameramobilen har satt den kamerateknologi utviklet gjennom århundrer helt ut av spill, så er den forenklet og demokratisert. Målet er at flere skal fotografere, dokumentere opplevelser og delta i noe de ellers sjeldent ville tatt del i.

Knips og tips

Fotograferingen, formidlingen og delingen av MMS-fotografier i det private og det offentlige rom skjer nå i et tempo vi sjelden ser maken til. Kameramobilene er så tilgjengelige. Så mange flere bærer den med seg overalt. Så mange flere som aldri fotograferte før, fotografere nå. Så mange flere hendelser, personer og ting blir verdt et fotografi. Så mange flere blir fotografer ved et uhell, når de ser noe uvanlig skje så blir det fotografert. Og så mange flere tipser mediene om hva de har sett og fotografert, slik at vi blir tilskuere til og kan se og oppleve fotografier som dokumenterer hendelser, personer og ting vi ellers ikke fikk ta del i, eller kanskje ikke ville ta del i.

Illustrasjon 2 En av VG Netts lesere var tidlig ute med tips og bilde fra lokalene til Hells Angels. MMS-foto: VG Nett 22.9.2004

De fleste MMS-fotografier får et kort liv. Noen eksisterer bare i sekunder og minutter, andre i noen dager. Det er ikke plass til så mange i de mest utbredte kameramobilene, derfor slettes en MMS omtrent like fort som en SMS. Brukt blir de i alle fall, til det de er ment til. Til å kommunisere. En del får et mer varig liv på harddisker, i Ipod'en og på internett i

bloggene. Bloggene fikk også sitt gjennombrudd i 2004. De ble tilpasset kameramobilene, og ble viktige fora for MMS-fotografier. Bloggene har medvirket til å omforme mobiltelefonen fra å være først og fremst en en-til-en kommunikasjon til å bli en-til-mange kommunikasjon.

Illustrasjon 3 En person omkom etter han havnet under beltene til denne tråkkemaskinen som løp løpsk. Flere biler ble ødelagt da den førerløse maskinen fortsatte bort til en parkeringsplass ved Valdres alpiner. MMS-foto fra VG Nett 29.11.04.

Bloggene er blitt arenaer der de tidligere så private fotoalbum blir

offentlige for alle og enhver som vil kikke på andres gjøren og laden til hverdag og fest. De bidrar i stor grad til å framskynde tidligere prosesser som førte til at det personlige bryllups fotografiet av Kari og Ola komponert etter alle etablerte normer ettersom tiden gikk, ble til kun et bryllups fotografi. Dette fordi de fotograferte personenes navn ble glemt, men alle ser fortsatt at dette faller inn under sjangeren bryllups fotografi. Slik er det også med fotografiene folk kan se og oppleve i bloggene. Det går så mye fortere, og teknologien inviterer til at de for noen

personlige fotografiene, raskt blir klassifisert innenfor ulike etablerte sjangere. I løpet av 2004 inviterte stadig flere aviser lesere til å sende fotografier tatt med kameramobiler, og de dukket opp på avisenes nyhetssider, på feriesider og på ungdomssidene. Ikke alle norske aviser fikk like fort på plass en løsning for å kunne motta og håndtere MMS-fotografier, for dette medførte investeringer. De to store løssalgsvisene og allmennkringkasterne NRK og TV2, la forholdene raskere til rette teknisk og redaksjonelt enn de andre store regionsavisene. De fleste avisene bruker nå MMS-fotografier, men VG og *Dagbladet* bruker disse mest. Riktignok oftere i nettutgavene enn i papirutgavene.

Illustrasjon 4 Fra februar 2004 har VG kjørt egenannonser der leserne blir oppfordret til å tipse avisa med bla. kameramobiler.

Folk fotograferte for eksempel branner, ulykker, forrykende uvær med regn, snø, storm, eller en flom. En av VG Netts lesere var tidlig ute med tips og fotografi fra lokalene til Hells Angels da de fikk hard medfart av flommen i Trøndelag i september. Fjernsynet utnytter kameramobilens rastløse fotografier i programflater utenom sendetid, og gjør det mulig for

alle og enhver å søke en smule eksponering i fem minutter på foremiddager og i sene nattetimer. Mulighetsrommet for MMS-fotografier og MMS-video er ikke utforsket tilstrekkelig og lenge nok til å trekke bastante konklusjoner. Her det det mer å hente og mer kommunikasjon i vente.

Har du tatt et bilde av en nyhetshendelse?

VG har gått i bresjen for bruk av MMS-fotografier leserne har tatt, etter å ha oppfordret til dette gjennom en kampanje og ved jevnlig å minne leserne om hvor fotografiene fra hverdagens små og store hendelser skal sendes. For VG er SMS og MMS først og fremst en utvidelse av eksisterende ordninger. Tipsordningen ble først etablert med telefon som kanal, så kom e-post, dernest SMS og så til sist MMS. Derfor er MMS med på å forsterke en etablert kontakt og kommunikasjon med leserne.

Kampanjen og annonsene fikk tipsere fra hele landet – tipsere i hverdagen og tipsere på ferie – til å sende fotografier igjen og igjen til VG i 2004. Derfor ble det høsten 2004 trykt flere fotografier i VG vi normalt ikke skulle sett. Tre fotografier tatt med kameramobiler fra VG papirutgave understreker og framhever nettopp dette. Naturligvis kunne jeg plukket ut flere oppslag der MMS-fotografier blir brukt til å dokumentere ulykker og ødeleggelsene etter storm og flom. Dessuten er dette fotografier av situasjoner vi er så kjent med fra før. Det er også grunn til å framheve at MMS-fotografiene som blir trukket fram her, dokumenterer noe, demonstrerer at det er kamera overalt og ”beviser” noe.

En kameramobil var parat

Det første MMS-fotografiet dukket opp på *førstesiden* til VG 5. august 2004. Med dette ble et MMS-fotografi for første gang brukt på framsida i en norsk avis. Fotografiet var av arrestasjonen av mannen som gikk berserk med en kniv på en trikk i Oslo. Han drepte en og skadet mange passasjerer. Da pågripelsen skjedde, fantes det ikke andre fotografer i nærheten, heller ingen fotojournalister var på stedet. Bare en vanlig mann med et observant blick og en kameramobil parat, så hva som var i ferd med skje, og fotograferte. Så begynte han å tenke på hva han skulle gjøre med det unike fotografiet. Skulle han sende det til VG eller Dagbladet? Bildespeideren opptrådte strategisk og sjekket hva VG og Dagbladet var villig til å betale for fotografiet han var alene om. Det ble VG som ville betale den anonyme fotografen mest for MMS-fotografiet, og som kunne bruke det på

førstesiden gjen-tatte dager både på førstesiden og på nyhetsplass i avisen.

Forklaringen er enkel: Det var det beste fotografiet journalistisk og fotografisk!

Illustrasjon 5 Førstesiden av VG til venstre fra 5. august 2004 er trolig første gang et MMS-fotografi blir brukt som en bærende illustrasjon i landets største avis. Fotografiet viser arrestasjonen av den 40-årige somalieren som er mistenkt for knivdrap på Bislett i Oslo.

Den tastende bussjåfør

Det neste MMS-fotografiet er fra en tipser som observerte en kvinnelig bussjåfør som tastet SMS mens hun kjørte bussen i Bergen. "I rute mellom Bergen og Os, og med 15-20 passasjerer i bussen, skrev bussjåføren SMS-meldinger på mobiltelefonen – og leste svarene hun fikk

tilbake", skrev VG (11.11.2004) i ingressen.

Dette fotografiet ville ikke blitt tatt om ikke passasjeren som observerte situasjonen, hadde med en kameramobil, knipset et fotografi og kunne sende det til VGs tipstelefon 2200. Fotografiet har en teknisk kvalitet som gjør det relativt enkelt å se at dette er blitt fotografert med nettopp en kameramobil. Det er grovt og utflytende i fargen. For å sikre seg at leserne får med seg "beviset" er den tastende hånden framhevet med en rød sirkel. På den annen side har det en uomstridt journalistisk kvalitet. Hvis det hadde eksistert et tilgjengelig, bedre fotografi av den SMS-tastende bussjåføren, ville dette naturligvis blitt brukt for å underbygge saken. Men det var det ikke.

Her kjører bussjåføren – mens hun sender og mottar SMS-meldinger

SMS I FART! Her kjører Oslo-bussen inn i en av de krage svinger for Nordlys. Sjåføren styrer med venstre hånd – og i høyre hånd er mobiltelefonen. (Foto: Jan Petter)

BERGEN (VG) I rute mellom Bergen og Os, og med 15-20 passasjerer i bussen, skrev bussjåføren SMS-meldinger på mobiltelefon – og leste svarene hun fikk tilbake.

Konsertranger ble sendt innover for å være med på en tur i fjellet på tross av at bussjåføren i full aksjon på mobiltelefonen.

Nå får den kvinnelige bussjåføren et oppgjør med arbeidsgiveren. Oslo Trossikk AS, som har ansvaret for ruteoppgjøret, mener at en bussjåfører som mottar SMS-meldinger mens hun kjører, er i strid med arbeidsreguleringen.

Krøppe svinger
Trossikk AS mener at bussjåføren i Bergen skal kjøre ruten mellom Bergen og Os, og med 15-20 passasjerer i bussen, skrev bussjåføren SMS-meldinger på mobiltelefon – og leste svarene hun fikk tilbake.

Sjåføren innrømmet
Sjåføren har innrømmet at hun har sendt og mottatt SMS-meldinger mens hun kjører bussen. Dette bekrefter også en kollega som har sett henne gjøre det samme.

Utskrift av mobilskjerm
Sjåføren har sendt et utskrift av mobilskjermen som viser at hun har mottatt SMS-meldinger mens hun kjører bussen.

Illustrasjon 6 Faksimile av VG (11.11.2004) viser et MMS-fotografi av en bussjåfør som taster tekstmelding mens hun kjørte bussen.

irritert over bussjåførens oppførsel at han tok et avslørende MMS-fotografi. Det viste en bussjåfør som satt fordypt i mobilen under bussturen på glatt føre. Oppslaget ble: *Her bryter sjåføren loven*. Dermed har MMS-fotografiet også entret førstesiden til Nord-Norges største avis. Til tross for at tomme til fotografen skjemmer fotografiet, har det et innhold som gjorde at det fortjente et førstesideoppslag og en oppfølging i avisen over to sider om mobiltelefonbruk mens man kjører bil. Og på samme vis som VG ble oppslaget i Nordlys fulgt opp med spørsmål til leserne: *Gir bilførere blaffen i forbud mot bruk av mobiltelefon?*

Dette oppslaget demonstrerer også at saken blir fulgt opp med et spørsmål til leserne, liksom det blir stilt oppfølging av andre saker. For VG spør: *Skriver du SMS-meldinger mens du kjører bil?* Dermed blir det generert en liten meningsmåling hvor leseren kan svare ja eller nei på spørsmålet. På den måten blir en ny mediekanal utnyttet for det den er verdt i en gammel mediekanal.

Men det skal også legges til at ikke bare VG mottar denne type tips. Et likende oppslag ble slått opp på førstesiden til Nordlys i 25. februar 2005, etter at passasjer Bjørn Hansen ble så

HVA MENER DU?
Skriv en SMS-melding til VG på 2237 eller 2238. Din mening blir publisert i VG.

Dyre bøter
BERGEN (VG) Ulovlig bruk av mobiltelefon bak rattet er i ferd med å bli en innvaskskade for Statens vegvesen.

Illustrasjon 7 Bussjåføren snakket i mobiltelefonen i fem minutter og den sjokkerte passasjeren Bjørn Hansen med mobilkamera knipset et fotografi. Sjåføren snakket til tross for at det hadde regnet og sluddet. Det var glatthåka, og ikke strødd, og man ba folk kjøre forsiktig, fortalte han til Nordlys 25.2.2005.

Sushi” (VG 19.12.2004). For å sikre seg at leserne får med seg ”beviset”, er mannen som skjærer fisken sirklet inn med en rød sirkel. VGs journalist kunne forelegge fotografiet og beviset for Mattilsynet: - *Jeg trodde nesten ikke det var sant. Det er hårreisende og totalt uakseptabelt*, sa Ståle Sundseth, seniorinspektør ved Mattilsynets distriktskontor for Oslo til VG. Oppslaget forteller også at innehaveren ikke hadde annet valg enn å legge seg langflat og destruere den store fisken.

En tvilsom behandling av fisk

Det tredje og siste oppslaget viser to MMS-fotografier som avslører en tvilsom behandling av fisk i bakgården av en kjent restaurant i Oslo.

Nærmere bestemt handler det om hvordan en stor tunfisk ble skåret opp blant søppelkasser i bakgården. Tunfisken skulle så serveres til gjestene i restauranten minutter seinere. Dette ble observert og fotografert av Anders Hovdan.

VG skrev i ingressen: ”Se nøye på bildene. Mellom søppelkassene ligger en nesten oppskåret 130 kg tunfisk. Eier: luksusrestauranten Alex

forstand. Den er innovativ, handlingsorientert og nyhetsorientert i de mange ledd som til sammen utgjør en avis. VG satset tidlig på å bygge ut og vitalisere tipsordningen med SMS og MMS, og har lyktes med det før andre aviser har kommet etter. Dette fører til flere nyheter, og har ført at vi får se fotografier vi ikke skulle sett. VG satser i motsetning til andre aviser på å bruke lesernes fotografier i nyhetssaker. I store saker i kombinasjon med fotojournalistenes bilder, i mindre saker blir de brukt alene. MMS-fotografiene har en kvalitet VG kan leve med både i papir- og i nettutgaven. De kjører dem opp i størrelse til de viser hva som har skjedd. Andre aviser har på langt nær samme tilgang på denne typen fotografier. De har også satt foten ned, og bruker i liten grad slike fotografier i papirutgaven, men noe mer i nettutgaven fordi de vurderer dem som for dårlige for dette. Er det VG eller de andre avisenes valg som har framtiden foran seg?

Illustrasjon 9 Forsiden av *The Sun* 12. januar 2005 med et fotografi av prins Harry i svastika sjokkerte britene.

Ikke alle smiler til mobilen

Avislesere og nettsørfere får med MMS-fotografiet og allestedsnærværende kameramobiler oppleve fotografier de ellers ikke ville fått oppleve. Takk og pris sier nok mange, andre er ikke like enig i dette. Det er heller ikke alle som smiler til mobilen med samme begeistring når noen peker og fyrer av med den. De opplever kameramobilene som en pest og en plage.

Når en kongelig tropper opp på fest i naziantrekk med flere hundre deltakere til stede, vil sjansen være stor for at noen tar et fotografi når flertallet har kameramobil med. Sjansen er også stor for at de med et eller annet motiv, deretter velger å sørge for publisering. Det erfarte prins Harry. Derfor etterspør kjendiser og andre offentlig eksponerte personer nå teknologi som kan skjerme dem fra alle som løper rundt med kameramobiler. Det er derfor kun tale om kort tid før det blir

like vanlig med teknologi som kan sette kameramobilene ut av spill, og man kan sikre seg at man beveger seg i kameramobilfrie soner. Dette er kanskje en teknologi som vil bli en del av skolers og treningssentres utrustning, siden mange skoler har forbudt kameramobiler i skoletida, og folk i treningssentre ikke ønsker å bli fotografert.

For fotograferende folk er kameramobilen kommet for bli. Folk siterer virkeligheten, det gjøres oftest med et fotografi, og en del vil farge nyhetsbildet VG og andre aviser daglig leverer. Kameramobilenes inntog vil forsterke fotografiets stilling som en av de viktigste formene for kommunikasjon vi ser andre og oss selv gjennom. Fotografiene vil romme lek og drømmer. Men kameramobilen vil også framstå som noe mer enn et leketøy. Å kunne peke og skyte teller mer når mobiltelefon skal velges, men å kunne snakke og kommunisere avgjør. Det er uventete kommunikasjonsmåter i vente.

Litteratur

Bourdieu, Pierre; Boltanski, Luc & Chamboredon, J.C. (1965): *Un art moyen: Essai sur les sociaux de la photographie*. Paris: Mèruit.

Bourdieu, Pierre; Boltanski, Luc & Chamboredon, J.C. (1990): *Photography: a middle-brow art*. Oxford: Polity Press.

Bourdieu, Pierre (1995): *Distinksjonen: en sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: Pax forlag

Chalfen, Richard (1987): *Snapshot Versions of Life*. Bowling Green. OH: Bowling Green State University Press.

Hirsch, Julia (1981): *Family photographs: Content, meaning and effect*. London: Oxford University Press.

Holland, Patricia (2000): "Sweet it is to scan...": personal photographs and popular photography. I Liz Wells: *Photography: A Critical Introduction*. Second Edition. London: Routledge

Munir, Kamal A. (2005): The Social Construction of Events: A Study of Institutional Change in the Photographic Field. I *Organization Studies* 26(1): 93-112.